

VAN HUIS UIT

Geloven met een glimlach

VAN HUIS UIT

Geloven met een glimlach

Reina Crispijn

Scholten Uitgeverij

Colofon

Van huis uit

Geloven met een glimlach

Reina Crispijn

©2025 Scholten Uitgeverij B.V.

info@scholtenuitgeverij.nl

www.scholtenuitgeverij.nl

Omslag: Levi Reinds | levireinds.nl

Binnenwerk: Piet Versteeg

Eerste druk, maart 2025

ISBN: 9789083468495

NUR: 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INLEIDING

Gerda Koppejan uit Swifterbant vroeg mij of ik columns wilde schrijven voor *In & Om de Kerk*, het plaatselijke kerkblad van de PKN-kerk. Daar ging ik graag op in. Er is dan eerst wel een probleem: waarover ga ik schrijven? Het mochten geen korte preekjes worden, want daarmee zou ik de predikant in de wielen rijden. Het moest over alledaagse zaken en gebeurtenissen gaan, natuurlijk wel met een link naar het geloof, want je schrijft nu eenmaal voor een kerkblad. Daarbij ben ik ook nog eens van mening dat geloven met het dagelijkse leven verweven is.

De columns vielen in goede aarde.

Ook na de verhuizing naar Zuidwolde, ging ik door met het schrijven voor een kerkblad. Deze keer voor de gezamenlijke uitgave van bij-Een. Van het een kwam het ander. Binnen de kortste keren werd ik uitgenodigd door iemand van de regionale tv- en radiozender DNO om deel uit te maken van een groep vrijwilligers die de overdenkingen verzorgde voor de zondagmorgen. Dat leek me ook wel wat.

Vreemd overigens hoe een mens kan veranderen. Mijn zoon zei een keer lachend: ‘Mam, jij bent echt een Jona-gevalletje.’ ‘Een Jona-gevalletje?’ Verbijsterd keek ik hem aan.

‘Ja, maar zonder vis, hoor,’ voegde hij eraan toe.

‘Wat bedoel je?’

‘Nou, Jona had absoluut geen zin om naar Ninevé te gaan. Hij werd opgeslokt door een walvis en na drie dagen uitgespuugd op het strand, dicht bij Ninevé. Of hij wilde of niet: hij moest

ernaartoe. Van jou weten we dat je in een ver verleden weinig van de kerk wilde weten en ook met het geloof had je niet bepaald een goede verstandhouding, toch? En kijk nou es: je schrijft columns voor kerkbladen en je preekt zelfs op zondag voor de radio!

‘Dat is geen preken,’ reageerde ik. ‘En het verschil tussen Jona en mij is, dat ik weer geloof en vrijwillig naar de kerk ga en hij vreselijk zeurde over de warmte.’

‘Jij je zin,’ gaf hij toe. ‘Maar toch...’ Hij lachte breed.

Al deze columns en overdenkingen zijn nu gebundeld in dit boek, aangevuld met enkele nieuwe afleveringen om een afgerond geheel te krijgen.

Meestal vormt een titel verzinnen een probleem, maar voor dit boek was ik gauw klaar. VAN HUIS UIT... Ik kreeg het geloof namelijk vanuit mijn ouderlijk huis mee. Over wat geloven werkelijk inhoudt, heb ik lang nagedacht, voor ik daarover kon schrijven, Wel wil ik nog even kwijt dat geloof een stok is om op te steunen, niet om een ander mee te slaan. Dat er ook zelfs veel te lachen valt als je gelooft en dat je er blij van kunt worden.

Het is soms handig om te weten uit welke achtergrond iemand komt.

Ik groeide op in de tijd van de wederopbouw van Nederland na de Tweede Wereldoorlog. Er was helemaal niets. Ik zat op een vrij strenge school en ons gezin was lid van een toch ook wel strenge kerk. Gelukkig was het bij ons thuis heel anders. Er werd veel gezongen en gelachen. Toch waren we niet luchthartig. Schijn wil weleens bedriegen.

Alle columns berusten op werkelijkheid. Ik heb, in verband met de privacy, wel veel situaties veranderd en een andere

draai gegeven. Soms heb ik de werkelijke namen gebruikt, maar daarvoor wel eerst toestemming gevraagd. De rest van de namen is fictie.

Ik hoop van ganser harte dat jullie net zoveel plezier beleven aan het lezen van deze columns als ik had, toen ik ze schreef.

VOORWOORD

Al heel vroeg in mijn jonge leven merkte ik dat het geloof en alles wat ermee samenhang een wat ernstige, meestal problematische aangelegenheid was. In het algemeen werd er maar weinig gelachen. De kerken zaten weliswaar vol, maar vooral omdat dat in die tijd zo hoorde. Het hielp ook wel mee dat er af en toe toch wel dreigende taal vanaf de kansels werd gesproken. Geloven? Ik wist eigenlijk niet wat het inhield. God was heel vaak boos en heel bedroefd, probeerde de predikant ons wijs te maken.

Mijn zusjes en broers waren van wat luchtiger makelij. Die lachten wat en zeiden achteloos: ‘Ach, die man is niet goed snik.’

Maar daarmee was ik niet geholpen.

Ik werd nogal ziek en kwam in het ziekenhuis terecht. ‘En denk erom,’ zei ik waarschuwend tegen mijn echtgenoot: ‘geen dominee aan mijn bed. Als er toch iemand komt, jaag ik hem persoonlijk de kamer uit.’

‘Wie neem je daarvoor mee?’ informeerde mijn man met het begin van een glimlach. Ik was namelijk vel over been, zoals ze zo vaak plastisch omschrijven en voor lachen was ik niet meer in de stemming.

Er kwam *toevallig* (ik schrijf dit woord met opzet schuingedrukt, omdat ik niet in toeval geloof) een dominee aan mijn bed, een buitengewoon aardige, zachtmoedige man, maar dat wist ik toen nog niet. Het werd een monoloog van

zijn kant, want ik zag het niet zitten om met die man een gesprek te voeren.

Hij kwam een tweede keer en vroeg toen vriendelijk: ‘Voor wie ben jij zo bang?’

Het leek alsof de sluizen van mijn opgekropte tranen opengingen. Ik heb nog nooit zo gehuild van machteloze woede, hopeloosheid, maar vooral van angst voor God die alles afkeurde en niet van mij hield. Ik wilde niet leven, maar ook niet dood, want stel je voor, dan kwam ik voor die God terecht te staan. Berg je dan maar. Deze dominee zag het, luisterde en begreep het.

Toen ik tenslotte uitgeput zweeg, zei hij alleen maar: ‘Weet je wat in de Bijbel staat, in Jesaja? God heeft jou in de palm van Zijn hand gegrift.’ Het was het begin van mijn genezing en van mijn geloof in een liefhebbende God.

BIDDEN

Natuurlijk kan ik me vergissen, maar ik heb zomaar het idee dat er vroeger meer gebeden werd dan tegenwoordig: voor en na het eten, de gebeden op school, niet te vergeten de kerk. En elke vergadering van christelijke signatuur begon en eindigde natuurlijk ook met gebed. Die gebeden waren niet erg persoonlijk.

Mijn moeder bad altijd hardop bij het ontbijt en het middageten, omdat mijn vader al vroeg naar de bakkerij vertrokken was. Ze had een keuzemenu van twee gebeden. Het eerste gebed was kort en krachtig: *‘Here, zegen deze spijsze, amen.’* Ze sprak de woorden langzaam en gedragen uit om het superkorte gebed iets meer cachet te geven, maar dat lukte niet echt.

Haar tweede gebed was langer, maar voor mij wat onbegrijpelijk.

O Heer, wij danken U van harte voor nooddrift en voor overvloed.

Waar menig mens eet brood der smarte, hebt Gij ons mild en wel gevoed.

Doch geef dat onze ziele niet aan dit vergankelijk leven kleve, maar alles doet wat Gij gebiedt. En eindelijk eeuwig bij U leve, amen.

Wat betekende in vredesnaam nooddrift, vergankelijk leven en brood der smarte? Het woord ‘smarte’ bezorgde me

altijd een rillerig gevoel. Brood der smarte moest ontzettend vies smaken. Wat was ik toch gezegend met een vader die bakker was en heerlijk brood bakte, zelfs luxebroodjes in krakelingvorm. Elke zaterdagmorgen als wij uit school kwamen - wij moesten in die tijd ook nog op die morgen naar school - had onze moeder zo'n luxebroodje met een koekje voor ons klaargelegd op de keukentafel. Zo zag geluk eruit. De meesters en juffrouwen op school baden bijna altijd hetzelfde gebed en de dominee, een wereldvreemde man die in onze gemeente kwam en nooit meer is weggegaan, mocht zich graag van formuliergebeden bedienen. Vooral het gebed dat aan het begin van de preek moest worden uitgesproken, kan ik nog opdreunen! We waren maar armzalige zondaars, geneigd tot alle kwaad, onnut tot enig goed, die God constant mishagden. Ik werd er niet bepaald vrolijk van en dacht heel vaak: wat heb ik nou weer verkeerd gedaan?

Maar er waren ook gebeden die iedereen blij maakten.

Een paar keer per jaar kregen we bezoek van de oudste zuster van mijn moeder en haar man: tante Josefien en oom Klaas.

De tante was een kaarsrechte, ingetogen dame, de oom een kleine, opgewekte man met pretoogjes. Hun komst betekende altijd feest. We zagen vooral uit naar de maaltijd waar we met spanning op de woorden van mijn vader wachtten: 'Klaas, wil jij voorgaan in gebed?'

Vervolgens ging mijn oom los. Met een breed gebaar vouwde hij zijn handen en begon met een stralende lach op zijn gezicht: *'Trouwde Vader in de hemel, wat fijn dat we hier met zijn allen aan de tafel mogen zitten en wat geweldig dat de vrouw des huizes zo heerlijk gekookt heeft.'* Iedereen aan tafel werd genoemd en geroemd: mijn vader die zo hard werkte en de kinderen die allemaal deugden. We waren werkelijk een belofte voor de toekomst. Geen enkel afkeurend woord, alleen

maar lof, eer, prijs en bemoediging. Dat wilden we natuurlijk allemaal heel graag horen. De Here God moest wel blij zijn met ons.

Ik had ook het gevoel dat de Heer als het ware boven de tafel zweefde en glimlachend de woorden van mijn oom aanhoorde. Ik twijfelde geen moment aan Zijn bestaan.

Als ik de volgende dag bij mijn vaders familie, die dichtbij woonde, kwam, vroegen mijn ooms en tantes dadelijk: ‘Zeg, vertel es, we hebben gehoord dat je tante Josefien en oom Klaas op bezoek zijn geweest, heeft ie nog gebeden?’

Dan knikte ik.

‘Wat heeft ie dan gebeden?’

Ik vouwde mijn handen op dezelfde manier als van mijn oom en begon: ‘Trouwe Vader in de hemel...’ Waarna het hele gebed volgde tot groot genoegen van mijn familie. Zelfs op het gezicht van mijn zeer gesloten en introverte grootmoeder verscheen een vage glimlach.

Als ik nu iemand tegenkom die met veel dedain verkondigt dat God niet bestaat, denk ik altijd: wat ontzettend jammer dat jij geen oom Klaas hebt gehad.

OOM BACH

Samen met mijn zusje Margreet Maljers schreef ik het boek *Het huis aan de Vecht*. Naar aanleiding daarvan kregen wij alweer een tijd geleden een uitnodiging van het boekenprogramma *Boeken met Michel* in Hardenberg om over ons boek te praten. Het zou een uur-durend interview worden, waarvoor wij zelf de muziek mochten aandragen met daarbij wel de vraag, waarom we die muziek hadden uitgekozen. Margreet had een stuk van Bach genomen, de polonaise uit de Suite No. 2 in B-minor (dit voor de liefhebbers). Ze legde uit dat dit muziekstuk haar herinnerde aan onze jeugd, toen wij allemaal een muziekinstrument bespeelden en ons ook aan Bach waagden. Onze ouders, allebei organist, spraken over Bach alsof hij een heel goede bekende, bijna een soort familielid was: niet op hoogdravende toon alsof dat muzikale genie ergens op een hoge troon in de wolken zat, maar meer als een gewone, muzikale man die zijn grote gezin moest onderhouden als cantor, als voorzanger in de Thomaskirche te Leipzig. Het was dan ook niet zo vreemd dat ik als heel jong kind dacht dat Bach een verre oom was, die in Duitsland woonde. Daar kwam nog bij dat hij een driftkikker was, een zeer herkenbare familie-eigenschap. We hebben er allemaal een tik van mee gekregen, de een wat meer dan de ander. Wel vond ik het vreemd dat oom Bach ons nooit eens bezocht, maar misschien kwam dat wel door de vele kinderen die hij had en hij was natuurlijk erg druk met orgelspelen. Groot was mijn teleurstelling toen ik een

fotoportret van oom Bach zag: een wat gezette man met een beetje chagrijnig gezicht en vreemd, wit, krullend haar. ‘Mam, waarom draagt die oom zijn haar zo vreemd?’ vroeg ik aan mijn moeder. ‘Dat is een pruik, lieverd, maar hoe kom je erbij dat hij een oom is?’ Mijn moeder keek me verbaasd aan. ‘Is hij dat dan niet?’ vroeg ik een beetje teleurgesteld. Mijn moeder begon te lachen. ‘Johann Sebastian Bach leefde heel lang geleden in Duitsland en hij maakte de prachtigste muziek,’ legde ze uit.

Als wij verhalen horen, maken wij ons toch onwillekeurig een voorstelling van de mensen over wie het gaat, zo ook die van de Bijbelse verhalen. Het hangt vaak af van de mens die het verhaal vertelt.

De apostel Paulus zie ik altijd in gedachten als een snel voortdribbelende, altijd haastige, beetje kalende, kleine man met diepbruine, felle oogjes. Die moet het vast erg moeilijk hebben gehad in zijn leven, want hij had beslist geen makkelijk karakter. Nogal fel en zo. Niet mijn type. Ik hoorde voor het eerst van die apostel van onze dominee: een niet al te grote man met felle bruine ogen en een buitengewoon vreemd kapsel dat leek op een smal stuk, rechthoekig, donker bont met in het midden een scheiding. De man had soms buitengewoon onaardige opmerkingen. Jullie raden het al: bij de apostel Paulus dacht ik altijd aan die dominee. Ik had dus helemaal niks met Paulus en zijn brieven, net zomin als met de preken van die dominee. Ook de Heer werd voorgesteld als een altijd boze God. Gelukkig had ik een bijzonder aardige vader, dus als het Onze Vader werd gebeden dacht ik eerder aan mijn eigen vader dan aan die toornige God van onze dominee.

Het bleef gelukkig niet alleen bij die dominee die mij de Bijbelse verhalen vertelde. Een bijzonder aardige en talentvolle onderwijzer, die de gave had van vertellen, ging helemaal los als hij een verhaal uit de Bijbel moest vertellen. De hele klas hing aan zijn lippen. Bijvoorbeeld Maria Magdalena: dat was een beeldschone, jonge vrouw met heel lang, weelderig, krullend haar, maar met vooral een hartelijk karakter, die zich heupwiegend door het leven bewoog. En niet te vergeten Mozes: een indrukwekkende, oude man die met de twee stenen tafels de berg af kwam denderen. Volgens de onderwijzer dan. Ook koning Salomo was een kleurrijk figuur die omringd was door zo'n duizend vrouwen. Ik kon het me bijna niet voorstellen. Zoveel vrouwen?

Maar, heel vreemd, bij de figuur van Jezus stelde ik me alleen maar een wazige figuur voor zonder duidelijk gezicht, eigenlijk alleen maar een paar zachtmoedige ogen die je vol begrip aankeken. Iemand die ook van lachen hield en vooral van een feestje. Die ervoor zorgde dat er volop wijn geschonken kon worden op een bruiloft in Kana. En dat was toevallig wel wijn van hoge kwaliteit. De Heer hield kennelijk niet van halve maatregelen. Het hele leven van de Heer bestond uit geven: genezing aan zieken en rust aan mensen die het leven niet meer aankonden en heel veel liefde aan alle mensen die hem wilden volgden en nog volgen.

Alle portretten die van Jezus geschilderd zijn, vind ik helemaal niets. Vooral de schilderijen van onze Heer aan het kruis boezemen me afschuw in. Ik durf er nooit naar te kijken. Ook dat veelgeroemde schilderij van Leonardo da Vinci: Victor Mundi (Jezus overwinnaar van de wereld) vind ik niet mooi, maar eerder eng. Dat mensen dat werkelijk mooi

vinden, is mij een raadsel. Jezus wordt hierbij afgebeeld als een man met een bleek gezicht dat omkranst wordt door wat vettig, bruin krulhaar en waarin uitdrukingsloze ogen ons aanstaren. Een onbenaderbaar iemand.

Ik ben blij dat we niet weten hoe Jezus er heeft uitgezien. Je houdt nu eenmaal meer van het ene gezicht dan van het andere.

Van de Allerhoogste heb ik helemaal geen voorstelling. Ik zie in gedachten alleen maar een heel groot, mooi, warm licht. Al die schilderijen waarop God de Heer staat afgebeeld als een oude man met een lange, witte baard vind ik ronduit godslasterlijk, weerzinwekkend en vooral kleinerend en respectloos. Het tweede gebod van de Tien Geboden: *Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken van hetgeen in de hemel, op de aarde of in de wateren onder de aarde is, enz.* wordt niet voor niets gegeven. Dit gebod betekent dat je geen afbeelding mag maken van de Eeuwige en daar ben ik heel blij mee.